

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

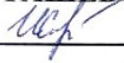
ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Гарант освітньої програми
Анастасія Більшакова**

_____ 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Проректор з
навчальної роботи
Інна СТАШЕВСЬКА**

_____ 2020 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

«ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ»

Освітня програма — Психологія

Спеціальність — 053 Психологія

Галузь знань — 05 Соціальні та поведінкові науки

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Харків - 2020

Силабус склав

доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки
Віденєєв Ігор Олександрович

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки,
протокол № 2 від « 21 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Завідувач кафедри
психології та педагогіки,
д.психол.н., професор

Анастасія
БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій
протокол № 1 від « 25 » серпня 2020 р.

Голова ради факультету

Алла СОЛЯНИК

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Основи психотерапії
2	Викладач	Віденєєв Ігор Олександрович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	viden150@ukr.net
4	вибіркова	обов'язкова
5	Рік підготовки	4
6	Семестр	7
7	Лекції (год.)	18
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	семінарські – 10, практичні - 12
9	Самостійна робота (год.)	80
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	4
12	Загальна кількість годин	120
13	Поточний контроль	Індивідуальне та фронтальне усне опитування, відповідь під час семінару; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній) грі; виконання вправи; розв'язання проблемної ситуації; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.
14	Підсумковий контроль	Екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи психотерапії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 053 «Психологія».

Програма дисципліни визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни. «Основи психотерапії», та включає необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

«Основи психотерапії» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу обов'язкового блоку і має міжпредметні зв'язки з дисциплінами «Психологія девіантної поведінки», «Аддиктологія та основи наркології», «Патопсихологія», «Основи психіатрії», «Техніки психологічного тренінгу», «Основи сімейного психологічного консультування», «Основи психокорекції». Її вивчення передбачає

підвищення професійної компетентності практичних психологів та сприяє ефективній самореалізації їх, як фахівців.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Дисципліна «Основи психотерапії» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти на засадах аналізу сучасних соціально-психологічних концепцій наукових знань про механізми, способи і прийоми професійного надання психологічної допомоги з метою розв'язання проблем, звільнення від психосоматичних симптомів або актуалізації резервів особистісного зростання; вироблення у здобувачів вищої освіти практичних вмінь та навичок використання знань з основ психотерапії в подальшій професійній діяльності психолога

Здобутий здобувачами вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії» досвід у вигляді системи знань, умінь, норм і цінностей стане теоретичним підґрунтям при проходженні виробничої практики (стажування) і підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт (написання міждисциплінарних курсових, дипломної роботи тощо).

2.3. Мета вивчення дисципліни – забезпечити набуття здобувачами вищої освіти ключових фахових компетентностей з основ психотерапії, формування у здобувачів вищої освіти наукових знань про теоретичні основи психотерапевтичної практики; показання та обмеження для здійснення психотерапії; принципи організації психотерапевтичної інтервенції; сучасні напрямки вітчизняної та світової психотерапії.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

- оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності.
- озброїти здобувачів вищої освіти знаннями, які дадуть їм можливість використовувати різноманітні психотерапевтичні програми;
- допомогти їм у вирішенні проблеми професійного самовизначення;
- розширити та поглибити теоретичні знання стосовно технік та прийомів психотерапії;
- сформувати навички та уміння створення унікальних психотерапевтичних програм;
- сприяти розвитку уміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки;
- укріплювати позитивну професійну мотивацію.
- розкрити особливості використання психологічних знань у формуванні професійної компетентності, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- Здатність бути критичним і самокритичним.

- Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту

- Здатність дотримуватися норм професійної етики

- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

- Здатність аналізувати соціокультурні процеси та явища з точки зору їх впливу на психічне благополуччя людини

- Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення.

2.6. Результати навчання.

Вивчення даної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо.
- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії
- Розробляти та реалізовувати програми психологічного супроводу професійної діяльності у соціокультурній сфері
- Розробляти та реалізовувати психопрофілактичні та психокорекційні (індивідуальні та групові) програми засобами культури та мистецтва
- Використовувати засоби культури та мистецтва у процесі психологічного консультування
- Планувати, організовувати та проводити масові соціокультурні заходи просвітницького та психопрофілактичного характеру (арт-терапевтичні форуми, фестивалі, майстер-класи).

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача; пропущені заняття відпрацьовуються; пропуски поточного та тематичного контролю

відпрацьовуються. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки.

1. Предмет, проблеми та методи психотерапії.
2. Класифікація видів психотерапії.
3. Основні етапи становлення психотерапії в історії.
4. Науковий статус сучасної психотерапії.

Тема 2: Принципи та методи організації психотерапевтичного процесу.

1. Методологічна основа психотерапії.
2. Цілі та завдання психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства.
3. Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії.

Тема 3. Основні положення та методи психоаналітичної терапії.

1. Теоретичні основи психоаналізу.
2. Основні правила психодинамічної психотерапії.
3. Основні стадії психоаналізу.
4. Базисні техніки: метод вільних асоціацій, аналіз сновідень, інтерпретація, аналіз опіру, аналіз переносу.
5. Різновиди психоаналізу у сучасній психотерапії.

Тема 4. Особливості та методи психодинамічної психотерапії.

1. Теоретичні передумови розвитку психодинамічної психотерапії.
2. Техніки психодинамічної психотерапії.
3. Аналіз особистісної динаміки.
4. Теорія об'єктних відносин.

Тема 5. Загальний підхід до терапії в гештальт-психології

1. Теоретичні основи гештальт-психотерапії.
2. Основні правила гештальт-психотерапії.
3. Цілі корекції, позиція психолога, вимоги до клієнта.
4. Базисні техніки: аналіз життєвого сценарію по продуктам діяльності.

Тема 6. Загальна характеристика методів клієнт-центрованої терапії.

1. Феноменологічний підхід як основа клієнт-центрованої терапії.
2. Стадії терапевтичного процесу: заблокованість внутрішньої комунікації, самовираження, саморозкриття, конгруентність, особистісні зміни.
3. Базові психотехніки: установлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій.

4. Групова психотерапія.

Тема 7. Особливості та методи поведінкової терапії.

1. Теоретичні основи поведінкової терапії.
2. Цілі, вимоги до клієнта та терапевта у поведінковій психотерапії.
3. Особливості методів поведінкової психотерапії.

Тема № 8: Основні положення та методи когнітивної психотерапії.

1. Теоретичні основи когнітивної психотерапії.
2. Основні правила когнітивної психотерапії.
3. Практика та прикладні аспекти когнітивної психотерапії.

Тема № 9: Проблема ефективності терапії: критерії та методи оцінки.

1. Чинники, що визначають ефективність психотерапії.
2. Очікування клієнта.
3. Готовність клієнта до співпраці.
4. Специфіка дії конкретних методів психотерапії.

5. Методи навчання:

Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція-демонстрація (майстер-клас); демонстрація наочних матеріалів; виконання вправ; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; ділові (моделюючі / психологічні ігри); участь у колективному проекті; дискусія; семінар-опитування; самостійна робота.

6. Форми та методи контролю:

Поточний, тематичний, підсумковий контроль. Індивідуальне та фронтальне усне опитування, відповідь під час семінару; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній) грі; виконання вправи; розв'язання проблемної ситуації; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.

Підсумковий контроль: екзамен.

76 – 100% від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

50 – 75 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

26 – 50 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0 – 25 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

7. Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Ахмедов Т. И., Жидко М. Е. Психотерапия в особых состояниях сознания: История, теория, практика. — Харьков; М., 2000. — 243 с.
2. Браун Дж. Психология Фрейда и постфрейдисты. — М.; Киев, 1997. — 278 с.
3. Байер О. О. Життєві кризи особистості: навч. посібник / О. О. Байер. — Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. — 244 с.
4. Зубалий Н.П. Основы психотерапии: учеб. пособие / Н.П. Зубалий, А.М. Лёвочкина. — К. : МАУП, 2001. — 160 с.
5. История психоанализа в Украине / Сост. И. И. Кутько, Л. И. Бондаренко, П. Т. Петрюк. — Харьков, 1996.
6. Каліна Н. Ф. Психотерапія : підручник / Н. Ф. Каліна. — К. : Академвидав, 2010. — 288 с. (Серія «Альма-матер»).
7. Коқун О.М. К 59 Психофізіологія. Навчальний посібник. - К: Центр навчальної літератури, 2006. - 184 с.
8. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / [В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Л.Ф. Компанцева, Є.Д. Скулиш, О.Д. Бойко, В.В. Остроухов]; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. — 2-ге вид. — К.: ЗАТ “ВІПОЛ”, 2011. — 248 с.
9. Психотерапия как невербальная практика : [коллективная монография / А. С. Кочарян, И. А. Кочарян, М. Е. Жидко, Н. Н. Терещенко, А. М. Лисеная, Л. П. Рогулева, С. А. Кочарян; под ред. д. психол. н., проф. А. С. Кочаряна]. — Харьков : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2014. — 260 с.
10. Каліна Н.Ф. Психотерапія: підручник. /Н.В. Каліна. — К.: Академвидав, 2010.

Допоміжна література:

11. Віденєєв І.О. До питання дослідження специфіки оцінювання дійсності в структурі ставлення до світу у осіб зі специфічним розладами особистості. / І.О. Віденєєв, Т.О. Перевозна А.М. Большакова, О.М. Харцій // Науковий вісник херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. Випуск 3.— Херсон. 2018. Т.№2. — С. — 210-214.
12. Глива Є. Вступ до психотерапії: навч. посіб. /Є.Глива. — Острог — Київ: Острозька академія, Кондор, — 2009. — 532с.
13. История психоанализа в Украине / Сост. И. И. Кутько, Л. И. Бондаренко, П. Т. Петрюк. — Харьков, 1996.
14. Психотерапевтичний практикум. Класичний психоаналіз / [ред.-упоряд. З.С.Карпенко]. — Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. — Вип. 1. — 60 с.
15. Стюарт Р. Психоанализ и психоаналитическая психотерапия / Пер. Д. В. Полтавца. — Харьков, 1999.
16. Юнг К.Г. Душа и миф: шесть архетипов / Юнг К.Г. ; п ер. с англ. — К. : Государственная библиотека Украины для юношества, 1996. — 384с.

Інтернет-ресурси:

Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>

Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> —.

Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.

Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> —.

БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.

Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.

Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.